

BINNENLANDSE WERKWEEK NOORDWIJK

28 OKTOBER – 4 NOVEMBER 2018

Alfons Vaessen¹

m.m.v. Edwin Maassen en AnnaElise Jansen

¹ Belle van Zuylenlaan 18, 2104 SR Heemstede, alfons.vaessen@xs4all.nl

Vaessen, A. 2020. The inland foray of 28 October – 4 November 2018. *Coolia* 63(2): 97–107.

The 2018 inland foray of the Netherlands Mycological Society visited the coastal dune area around Noordwijk, prov. Zuid-Holland. A total of 561 different mushroom species was found, but the exceptional drought of that year's autumn rendered many usually mushrooms-rich dune grasslands and forests almost mushroom-free. This contribution provides an overview of the sites visited, and highlights the most interesting finds.

De Binnenlandse Werkweek van 2018 werd van 28 oktober t/m 4 november gehouden in Noordwijk, in het kader van het 5000-soortenjaar van het Nationaal Park Hollands Duin i.o. We verbleven in de plaatselijke stayokay. Er waren 27 deelnemers. Tijdens de Werkweek is ruim aandacht besteed aan het opleiden van nieuwe mycologen.

De Werkweek stond in het teken van de paddenstoelen van het duin en de binnenduinrand, waarbij grote delen van het nationale park i.o. ten noorden van Den Haag bezocht zijn, en daarnaast ook een aantal buitenplaatsen die in het nationale park opgenomen zijn, zoals Keukenhofbos en Huys te Warmond. Slechts de Van Limburg Stirumvallei in de

Amsterdamse Waterleidingduinen, De Horsten in Wassenaar en Koningshof bij Overveen liggen niet in het Nationale park Hollands Duin.

Helaas was 2018 door de enorme droogte en de extreem warme zomer een slecht paddenstoelenjaar. Dit was ook terug te zien in veel bezochte terreinen. De verschillen in aantal soorten tussen de diverse kilometerhokken waren dan ook erg groot, zie tabel 1.

In het totaal zijn tijdens de Werkweek 28 kilometerhokken bezocht, waarvan er vier buiten het Nationale park vallen. De top vijf aan kilometerhokken met de meeste soorten lagen in Meijendel-Kijfhoek (155 soorten), De Horsten (138),

Figuur 1. Kaart met bezochte kilometerhokken (met uitzondering van Koningshof).

	1	2	3	3	3	3	4	
Kilometerhok	093-477	093-479	086-461	085-461	085-462	086-462	096-475	
Aantal soorten	16	34	22	75	48	24	47	
	9	10	10	10	10	11	11	
Kilometerhok	085-465	096-475	097-475	097-476	097-477	099-487	100-487	
Aantal soorten	29	18	15	13	19	58	136	

Tabel 1. Aantal soorten per kilometerhok. 1 Boswachterij Noordwijk, 2 Van Limburg Stirumvallei, 3 Meijndel-Hertenkamp/Vinkenveld, 4 Keukenhofbos, 5 Huys te Warmond, 6 Meijndel-Kikkervalleien, 7 De Horsten, 8 Boswachterij Noordwijk, 9 Berkheide, 10 Keukenhofbos-laarzenpad, 11 Koningshof, 12 Meijndel-Kijfhoek/Bierlap, 13 Coepelduynen, 14 Langeveld, 15 Meijndel-Tapuit.

(Tabel loopt door bovenaan pagina 99)

Koningshof (136), Huys te Warmond (82) en Meijndel-Hertenkamp/Vinkenveld (75). De Horsten, Koningshof en Huys te Warmond zijn gevarieerde bosrijke buitenplaatsen met veel oude bomen in de binnenduinrand, terwijl de twee kilometerhokken in Meijndel beide in de binnenduinen liggen met een grote variatie aan bos, duinstruweel en duingraslanden. Blijkbaar zijn deze bosrijke gebieden wat ontsnapt aan de 2018-mallaise en waren we er in een voor deze gebieden gunstige week.

De kilometerhokken met de minste waarnemingen waren: Meijndel Kikkervalleien (7), Coepelduynen (8 en 10) en Keukenhofbos-laarzenpad (13 en 15). Het kilometerhok in Meijndel is nauwelijks bezocht, het betreft incidentele waarnemingen op doortocht naar de andere kilometerhokken. Opvallend en typisch voor 2018 is het zeer geringe aantal soorten in de Coepelduynen, een normaal gesproken zeer soortenrijk duingebied met beroemde wasplaatgraslanden. Hier kwam de droogte die deze duingraslanden teisterde in zijn volle omvang naar voren, al was er wel een aantal bijzondere vondsten, zie bijdrage van Edwin Maassen. Het lage aantal soorten bij de excursie naar het laarzenpad in het lage deel van het Keukenhofbos

was te wijten aan het feit dat een groot deel van het terrein niet toegankelijk was in verband met essentaksterfte.

In totaal werden tijdens de Werkweek 561 soorten waargenomen. Al met al een behoorlijk aantal gelet op de beroerde omstandigheden.

Figuur 2. Koperrode spijkerzwam, *Chroogomphus rutilus*. (Foto: Alfons Vaessen)

	5	6	6	6	6	7	8	9
	095-468	084-464	084-463	083-463	083-462	087-460	092-477	084-464
	82	7	31	40	33	138	43	27
	12	12	12	13	13	14	14	15
	084-460	084-461	084-462	088-471	089-471	093-478	094-478	082-460
	20	155	20	10	8	26	56	47

Van de zes typische soorten van de helmduinen zijn Zandtulpje (*Peziza ammophila*) gevonden in vier kilometerhokken (Van Limburg Stirumvallei, Berkheide, Bierlap en Coepelduynen); Duinstinkzwam (*Phallus hadriani*) in twee (Berkheide en Langeveld), Duinfranjehoed (*Psathyrella ammophila*) in vier (Vinkenveld, Berkheide, Bierlap en Coepelduynen); en Duinveldridderzwam (*Melanoleuca cinereifolia*) in één kilometerhok (Langeveld). Zeeduinchampignon en Helmharpoenzwam zijn niet waargenomen. Het geringe aantal waarnemingen van deze soorten typeert de slechte paddenstoelencondities in het open duin.

Van de soorten die typisch zijn voor grijs duin werden Duinmosklokje (*Galerina uncialis*), Duinmostrechtterzwam (*Clitocybe barbularum*), Duinmostrechttertje (*Omphalina galericolor*), Roodbruin trechttertje (*O. pyxidata*), Groene mycena (*Mycena chlorantha*), Piekhaarzwammetje (*Crinipellis scabellata*), Melige bovist (*Bovista aestivalis*), Kleine bovist (*B. pusilla*), Melige stuifzwam (*Lycoperdon lividum*), en de vier stuifballen, Gesteelde stuifbal (*Tulostoma brumale*), Ruwstelige stuifbal (*T. fimbriatum*), Donkerstelige stuifbal (*T. melanocyclum*) en *Tulostoma kotlabae*, gevonden in vaak erg lage aantallen. Soorten uit het Bruine satijnzwam-complex (*Entoloma sericeum* en *E. sericeum* var. *cinereo-opacum*) werden slechts gevonden in de Kikkervalleien.

Van de soorten die typisch zijn voor kruipwilgstruwelen werden Grote duinvezelkop (*Inocybe serotina*), Kleine duinvezelkop (*I. vulpinella*) Wilgenvezelkop (*I. salicis*), Gewone viltkop (*I. dulcamara*), Bruinsnede viltkop (*I. fuscomarginata*), Duin viltkop (*I. heimii*), Wilgenvaalhoed (*Hebeloma pusillum*),

Figuur 3. *Splijtplate*, *Myxomphalia maura*. (Foto: Alfons Vaessen)

Figuur 4. Rafelige parasolzwam, *Macrolepiota excoriata*. (Foto: Alfons Vaessen)

Geringde wilgenvaalhoed (*H. collariatum*), Boomloze gordijnzwam (*Cortinarius pratensis*) en Geurige wilgenrussula (*Russula laccata*) gevonden. De meeste van deze soorten werden aangetroffen in de Van Limburg Stirumvallei, de Kikkervalleien en Langeveld.

Met name Bruinsnedeviltkop en Duinviltkop in de Van Limburg Stirumvallei zijn bijzondere waarnemingen.

In totaal werden er zeven soorten aardsterren gevonden, waarvan Bruine aardster (*Geastrum elegans*) de zeldzaamste is. Hiervan lagen de twee vindplaatsen in Meijndel. Tepelaardster (*G. corollinum*), Forse aardster (*G. coronatum*) en Viltige aardster (*G. saccatum*) zijn vrijwel beperkt tot de kalkrijke duinen.

Met name in de duingraslanden was het aantal soorten beperkt, hetgeen ook blijkt uit het kleine aantal waargenomen soorten dat voor deze vegetaties kenmerkend is. Er werden slechts zeven soorten wasplaten gevonden, waarvan Duinwasplaat (*Hygrocybe conicoides*) de meest typische is. Satijnzwammen waren in de duingraslanden afwezig en knotszwammen werden slechts sporadisch gevonden. Op een enkele vondst van Brede aardtong (*Geoglossum cookeanum*) na, in Meijndel, zijn er geen aardtongen gevonden.

In de gebieden die in de duinen liggen, werden in het totaal 349 soorten gevonden. De meeste werden waargenomen in de delen van Meijndel met eiken- en gemengde bossen, duinstruweel en duingrasland. Het meest gemeld werd Weidekringzwam (*Marasmius oreades*) die in 12 van de 19 duinhokken werd gevonden. Interessante vondsten zijn Koperrode spijkerzwam (*Chroogomphus rutilus*), Kleverige schorsmycena (*Mycena clavicularis*), Duintaailing (*Marasmius anomalus*), Splijtplaat (*Myxomphalia maura*),

Figuur 5. Duinwasplaat, *Hygrocybe conicoides*. (Foto: Alfons Vaessen)

Rode lijst	Aantal
ernstig bedreigd	0
bedreigd	16
kwetsbaar	37
gevoelig	15
totaal	68

Tabel 2. Aantal Rode Lijst-soorten.

Functionele groep	Aantal
associatie met mossen	18
ectomycorrhiza vormend	109
biotrofe parasiet	8
necrotrofe parasiet	39
saprotroof op mest	11
saprotroof op hout	201
saprotroof op kruiden	23
saprotroof op de grond	122

Tabel 3. Functionele groepen.

Duinbosrussula (*Russula cessans*), Fijne poria (*Oxyporus obducens*) en Rafelige parasolzwam (*Macrolepiota excoriata*). Al deze soorten staan als bedreigd op de Rode Lijst.

In de bossen van de buitenplaatsen, Koningshof, De Horsten, Huys te Warmond en Keukenhofbos, werden 318 soorten gevonden. De meest waargenomen soort was Helmmycena (*Mycena galericulata*), die in acht van de negen kilometerhokken gevonden is. Mooie vondsten hier zijn Melkboleet (*Suillus granulatus*), Muisgrijze ridderzwam (*Tricholoma terreum*), Tweekleurige russula (*Russula veternosa*), Blauwe korstzwam (*Terana caerulea*), en Vogelveerzwam (*Onygena corvina*). Melkboleet en Muisgrijze ridderzwam zijn samen met Koperrode spijkerzwam en Duinbosrussula typische soorten voor dennenbossen op kalkrijk duinzand en staan alle op de Rode Lijst.

Tijdens de Werkweek werden 68 Rode-Lijstsoorten gevonden. Dit is 12% van het totaal aantal soorten. De meeste Rode-Lijstsoorten werden gevonden in de open duinvegetaties. Tijdens de Werkweek werden geen ernstig bedreigde soorten aangetroffen, terwijl die met name in de duingraslanden vaak wel aanwezig zijn.

Enkele Rode-Lijstsoorten zijn: Peperbus (*Myriostoma coliforme*), Oranjegeel kaalkopje (*Leratiomyces laetissimus*), Vosrode weerschijnzwam (*Inocutis rheades*) en Heideaardster (*Gastrum schmiedelii*). Deze soorten hebben hun hoofdverspreidingsgebied in de duinen.

Door het slechte paddenstoelenjaar was het aantal waargenomen ectomycorrhizasoorten redelijk beperkt, net als op de grond groeiende saprotrofe soorten. De grootste aantallen betroffen saprotrofe soorten op hout.

Bij de soorten op hout zat uiteraard ook een flink aantal bijzondere soorten, zoals: Blazige oliecelkorst (*Gloeocystidiellum clavuligerum*), Bruine knoopzwam (*Ascocoryne solitaria*), Essenpestschildje (*Episphaeria fraxinicola*), Wijdmazig lantaarntje (*Cribraria rufa*), Duindennenzwam (*Diplomitoporus flavescens*), een specialist van zwarte den in duindennenbossen, en Zwetende kaaszwam (*Postia guttulata*), de eerste waarneming in het duingebied.

Bij de ectomycorrhizasoorten vielen Kortstelelzenmelkzwam (*Lactarius cyathuliformis*), Roodvezelgordijnzwam (*Cortinarius miraculosus*), Roodvoetrussula (*Russula xeramlelina*), een soort van kalkrijke duindennenbossen, Gewoon varkensoor (*Otidea onotica*) en Uigge aardappelbovist (*Scleroderma cepa*) op. Bij de op de grond groeiende saprotrofe soorten zagen we onder andere Bleekgrijze weidtrechterzwam (*Clitocybe augeana*), Purperrode franjehoed (*Psathyrella bipellis*), Dwergsatijnzwam (*Entoloma rhodocylix*) en Bruine modderbekerzwam (*Peziza limnaea*).

Uiteraard werden er tijdens de Werkweek ook de nodige zeldzame tot uiterst zeldzame soorten gevonden. Voor een flink deel is dat klein spul waarvan de verspreiding erg frag-

Frequentieklasse	Aantal
0 = recent of verspreiding onbekend	5
1 = uiterst zeldzaam	10
2 = zeer zeldzaam	12
3 = zeldzaam	14
4 = vrij zeldzaam	45
5 = matig algemeen	60
6 = vrij algemeen	93
7 = algemeen	153
8 = zeer algemeen	148

Tabel 4. Frequentieklasse.

terhokken met een groot aandeel duinbos lagen, is het niet verwonderlijk dat het grootste aantal soorten met bossen geassocieerd is. In het totaal is 75% van de soorten gevonden in loof- en naaldbossen, lanen en parkbossen.

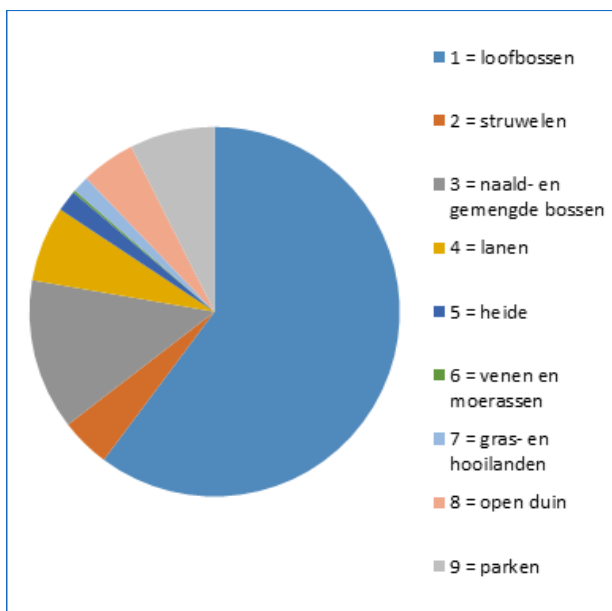
Ook hier werden een aantal typische soorten waargenomen: Vuilwitte ridderzwam (*Tricholoma lascivum*), Groene knolamaniet (*Amanita phalloides*), Zonnerussula (*Russula solaris*), Kastanjeboleet (*Imleria badia*), Goudvliesbundelzwam (*Pholiota adiposa*), Bundelmosklokje (*Galerina marginata*) en Papierzwammetje (*Byssomerulius corium*).

De soorten van struwelen betreffen met name soorten van duinstruweel met Duindoorn of Meidoorn, zoals Duindoornvuurzwam (*Fomitiporia hippophaëicola*). De soorten van heide, moerassen en graslanden betreffen voornamelijk soorten van duingraslanden, die, zoals gezegd, in 2018 erg paddenstoelenarm waren.

Naar mijn oude telhok (Bijdragen Edwin Maassen)

Tot mijn grote verbazing werd de Binnenlandse Werkweek in Noordwijk gehouden. Aangezien ik al sinds 1998 in de gebieden rond Noordwijk inventariseer op paddenstoelen, was dit een geweldige

Figuur 6. Verdeling soorten naar habitat

mentarisch bekend is, maar de vondst van Kristalchampignonparasol (*Leucoagaricus crystallifer*) is wel de moeite van het vermelden waard, zie ook de bijdrage van Edwin Maassen hierna. Andere voorbeelden van zeer zeldzame soorten zijn: Gelatineus elfendoekje (*Hypochnicium subrigescens*), Vorkplaathoutzwam (*Lenzites warnieri*), Saffraanharshaarveegje (*Basidio-dendron eyrei*) en Wrattige waskorstzwam (*Eichleriella deglubens*).

Verder is de verdeling naar zeldzaamheidsklasse zoals te verwachten is.

Omdat de soortenrijkste kilometerhokken in (landgoed)bossen of in kilome-

Figuur 7. Forse aardster; *Geastrum coronatum*. (Foto: Alfons Vaessen)

kans om weer eens mee te doen met de Werkweek. Met onze Paddenstoelenwerkgroep Noordwijk lopen wij sinds 1998 in principe iedere tweede zaterdag van de maand ergens in een gebied tussen Wassenaarse slag en Leyduin. We doen dit dus ook in de winter. Ook doe ik zelf diverse inventarisaties in vooral het open duin en de landgoederen. Na meer dan 15 jaar afwezigheid was het dus een uitgelezen kans om mijn neus weer eens te laten zien en gelijk weer wat bij te leren.

De vraag was of ik na al die jaren nog bekenden zou zien.... Nu inderdaad waren er toch nog wat oude bekenden, die ook weer iets ouder waren geworden. Al snel voelde ik me weer helemaal thuis in dit paddenstoelenminnend gezelschap. Toen ik voor het laatst aan een Werkweek mee deed, ergens in 2005 of 2006, had ik het idee bij de beginners te horen. Nu na al die jaren bleek ik toch wel wat ervaring opgedaan te hebben. Ik behoorde ineens tot de meer ervaren paddenstoelologen. Natuurlijk liepen er mensen rond die nog veel meer wisten dan ik, maar zo kon ik ook gelijk weer bijleren.

Okay, de Werkweek dus. Aangezien ik aardig de weg weet in de gebieden rond Noordwijk werd ik regelmatig gevraagd om de groep op de plaats van bestemming te krijgen. En ook in de gebieden wist ik over het algemeen goed de weg en trad ik ineens soms ook als excursieleider op.

Op de dag van aankomst was er de mogelijkheid om even het aangrenzende duingebied te bezoeken. Aangezien daar mijn oude telhok is, leek het me goed om even mee te gaan. We hoefden alleen maar de weg over te steken en we waren al op bestemming. Ideaal.

Mijn telhok was achter het prikkeldraad, dus met de groep het prikkeldraad over op zoek naar paddenstoelen in het dennenbos. Er stonden niet veel paddenstoelen, maar we braken wel onze nek over de meerdere vindplaatsen van Kopperode spijkerzwam. Natuurlijk ook Muizenstaartzwam (*Baeospora myosura*) op dennenkegels, Smakelijke melkzwam (*Lactarius deliciosus*), Levermelkzwam (*L. hepaticus*), Paardenhaartaailing (*Gymnopus androsaceus*), de rode breekbare Duinbosrussula en de Duivelsbroodrussula (*Russula sardonia*).

Figuur 8. Blauwe korstzwam, Terana caerulea. (Foto: Alfons Vaessen)

Expeditie blauwe korstzwam

Met een select gezelschap reden we naar het Keukenhofbos, om daar het laarzenpad te gaan inventariseren. Zonder problemen kwamen we aan bij de plek van bestemming. Nou ja, niet helemaal. We moesten eerst nog een stukje lopen om er te komen. Er stond netjes een bord laarzenpad, dus dat moest wel goed komen. We liepen in een wat lager gelegen deel van het landgoed en vonden daar zowaar Gewoon vuurzwammetje in het bos. Veelbelovend voor het vervolg. Uiteindelijk liepen we echter tegen een groot hek aan. Verder lopen was geen optie. Na kort overleg hebben we Chiel losgelaten in de heuvels van de oude strandwallen van het Keukenhofbos en zijn we terug gelopen naar de auto's. Het moordende tempo liet helaas nog een deelnemer uitvallen. Ik wist gelukkig nog een andere plek, waar je vlak bij het laarzenpad kon parkeren.

Uiteindelijk hadden we het laarzenpad bereikt, nou ja... laarzenpad? Zelfs met sandalen bleven je sokken er nog droog. Nu dus op zoek naar die geheimzinnige Blauwe korstzwam. Ooit had ik deze soort hier eerder in vierkante meters grote lappen gezien. Onderweg kwamen we langs een overbevolkte kabouterkolonie. De oogst in dit elzen-wilgenlandschap was vervolgens niet groot, maar uiteindelijk na vele stapels hout te hebben bekeken, vond ik dan toch die Blauwe korstzwam. Helaas deze keer iets kleiner dan een vierkante cm groot. Maar expeditie geslaagd.

Kristalchampignonparasol in de Coepelduynen

Aangezien ik in de Coepelduynen zo ongeveer blind de weg weet, was ik excursieleider van deze excursie. Moeiteloos kwamen we dus aan op de plaats van bestemming. We waren ten zuiden van Noordwijk en we waren klaar om de koepelduinen te gaan aanvallen. De Coepelduynen zijn een heel bijzonder kalkrijk jong duingebied. Opvallend zijn de sterk ontwikkelde noordoost-zuidwest lopende dalen. Vooral aan de Noordwijkse kant is dit heel

Figuur 9. *Kristalchampignonparasol*, *Leucoagaricus crystallifer*. (Foto: Edwin Maassen)

goed te zien. Helaas waren er erg weinig paddenstoelen. Ik kon mij niet heugen ooit in deze periode in de herfst zo weinig paddenstoelen in het open duin te hebben gezien. Maar met zijn allen vonden we toch nog een aantal leuke soorten, zoals Viltige aardster (zeer zeldzaam in Nederland, maar de meest algemene aardster in de Coepelduynen). Ook meerdere mooie exemplaren van Panterchampignon (*Agaricus brunneolus*) en Karbolchampignon (*A. xanthoderma*). Uiteindelijk vond iemand eindelijk een Duinparasolzwam. Tenminste dat was de eerste indruk. Toch maar eens zelf die paddenstoel goed bekijken. Inderdaad een parasolachtige uiterlijk maar met een duidelijke vaste ring. Dat moest wel een Champignonparasol zijn. Hier in de duinen vind ik eigenlijk alleen maar zeldzame soorten. Het was een prachtige wandeling in het open duin. Achter de microscoop waren al snel de cheilocystiden te zien, aan de top vol met kristallen. Inderdaad, we hadden de Kristalchampignonparasol (*Leucoagaricus crystallifer*) gevonden. Een uiterst zeldzame soort die bekend is uit negen kilometerhokken.

Excursie Langeveld

Al maanden eerder had ik Langeveld getipt als een interessant en paddenstoelenrijk gebied. De laatste dag gingen we dus met een grote groep lopend op weg naar Langeveld. Het gebied is ergens in 2003/2004 door Zuid-Hollands Landschap flink onder handen genomen. Er werden paddenpoelen en graslanden gevormd en er werd een duinrel (duinbeek) gegraven. Al sinds het begin kwamen we er met onze werkgroep paddenstoelen inventariseren. We hebben al die jaren de ontwikkeling mooi kunnen volgen. De graslanden en duinrel zijn nu heel goed ontwikkeld, met veel Kruiwilg. Ook zijn er stukken bos, die ook rijk kunnen zijn aan

paddenstoelen. Zelf heb ik vooral de laatste jaren de graslanden en de kruipwilgrijke oevers langs de duinrel meerdere malen bezocht en ook met de werkgroep zijn we er de laatste jaren weer regelmatig geweest.

Toen we aankwamen wilde een aantal excursiegangers al het bosgedeelte in. Maar ik wist voorzichtig de excursie naar het eerste grasveld met paddenpoel te dirigeren. Al snel was de groep toen niet meer vooruit te branden en bleef men in dit interessante biotoop. Langs de oevers van de duinrel werd van alles gevonden. Aangezien ik wist dat er nog betere graslanden in het vooruitzicht waren, liep ik in de voorhoede, hopen dat de rest zou volgen. Dat lukte en er werden genoeg leuke soorten gevonden op die graslanden en langs de oevers. Hierna gingen we het bos in. Helaas stonden er maar weinig soorten, maar gelukkig lag er genoeg hout, en soms lagen er zelfs enorme bomen. Al met al werd het een aardige lijst met soorten. Enkele leuke waren: Rupsendoder (*Cordyceps militaris*), Bleke geelvezelgordijnzwam (*Cortinarius saniosus*), Onaanzienlijke satijnzwam (*Entoloma occultripigmentatum*), Wilgenvezelkop, Geurige wilgenrussula en veel Mestkaalkopje (*Deconica coprophila*) en Elzenbundelzwam (*Flammula alnicola*).

Ik heb enorm genoten van de leuke tijd en de leuke en enthousiaste mensen tijdens de Binnenlandse Werkweek.

Langeveld, zaterdag (Bijdrage AnnaElise Jansen)

De excursie op de laatste dag van de Werkweek voerde naar Langeveld, een kleine kilometer wandelen. Het kleine terrein ligt ingeklemd tussen de duinen en de provinciale weg en is eigenlijk een langwerpige oude strandwal. De oostelijke zijde bestaat uit een grassige vegetatie met een aantal gegraven poelen en een 'sloot' of greppel, die plaatselijk een duinrel genoemd wordt. De westelijke zijde bestaat uit eikenbos. Door de poelen en de duinrel zijn er allerlei hellinkjes, met grassen en heel lage kruipwilgen waartussen we veel kleine

Figuur 10. Mestkaalkopje (*Deconica coprophila*). (Foto: Edwin Maassen)

Figuur 11. Vorkplaathoutzwam, *Lenzites warnieri*. (Foto: Alfons Vaessen)

bruine paddenstoelen vonden. Leuk waren bijvoorbeeld Wilgenvezelkop (*Inocybe salicis*), Kousenvoetgordijnzwam (*Cortinarius saturnius*) en Grasmosklokje (*Galerina graminea*). Dat er veel damherten waren was goed te zien aan de massa keutels en de vele exemplaren van *Deconica coprophila* (Mestkaalkopje).

Ook in het eikenbos was de (over)begrazing door die damherten goed te zien: het bos was geheel kaal en er was geen enkele ondergroei. Wel lag er veel dood hout, wat leuke vondsten opleverde, zoals het mooie Harig dwergoortje (*Resupinatus trichotus*).

Tijdens de Werkweek is door Machiel Noordeloos veel aandacht besteed aan opleiding van de beginnende mycologen, die voor het grootste deel voor het eerst aanwezig waren op een Werkweek. Daarbij is gewerkt aan het herkennen van soorten op macroscopische en microscopische kenmerken, het maken van een preparaat en aan algemene mycologische kennis. Deze cursus is door de deelnemers als erg positief ervaren.

Door alle vondsten in de Werkweek hebben we ondanks het slechte paddenstoelenjaar uitgebreid kunnen bijdragen aan het 5000-soortenjaar van het Nationaal Park Hollands Duin i.o.

Onze dank gaat uit naar de terreinbeheerders Dunea, Staatsbosbeheer, Zuid-Hollands Landschap en Natuurmonumenten voor de vergunningen, en naar Leo Jalink die ons naar bijzondere gebieden in Meijendel en Berkheide bracht.

